

Tekst 3: Martin A. Hansen: "Agerhønen". Fra novellesamlingen "Agerhønen", 1947.

Agerhønen

Martin A. Hansen

¹ De hørte den hjemløse Landstryger udenfor, Blæsten. Han var træt, lod det til. Nu og da lagde han sig ned paa Marken for at hvile, men saa maatte han op igen.

⁵ Og en Gang imellem rejste Sneen sig op ved Vinduet, hvirvlede, polkerede¹ og var borte igen. Den kikker ind, tænkte de, den morer sig over os, skønt her ikke er noget at more sig over.

Det blæste, og Aftenen gik. Blæsten tog nok ¹⁰ til, men trægt. Den slæbte sig gennem Havens Træer. En slidende Vind. Den mindede om en, som nøler med at sige Sandheden, men skal sige den. Det var nok, hvad de voksne i Stuen hørte i den slidende Blæst.

¹⁵ Aftenen gik, og der kom hele Tiden Sne ned. Først var det store, brede Fnug, som fra Mørket kom sejlene ind mod Ruden og blev lysende, store Anemoner. Siden blev Fnuggene mindre og tættere, og længe, meget længe, kom de paa ²⁰ skraa. Lidt efter lidt satte de Farten op og kom mere paa langs, flygende. Naar da ikke Sneen gjorde Holdt, vendte sig i sin lange, hvide Kappe og kikkede ind.

- Se dog Sneen! sagde den mindste Pige. ²⁵ Søsteren tyssede paa hende. Børnene glædede sig ellers over Snevejr, men det kunde de ikke nu, syntes de. Og hele Aftenen blev der ikke sagt stort andet end det, den lille sagde om Sneen. Det var under Krigen, den første store Krig, ³⁰ paa et afsides Sted, i et beskedent Hus, hvor der var noget i Vejen.

Faderen sad og læste Avis. Han læste stadig paa det samme Stykke. Han kom midt i det, saa ³⁵ begyndte han forfra igen. Moderen stoppede Strømper. Det gik rask, Naalen ind, Naalen ud, ind og ud, ind og ud, Traaden over, næste Hul, alt for rask. Børnene sad tæt sammen ved et Hjørne af Bordet og saa i gamle Ugeblade. De var meget stille og enige.

⁴⁰ I et skikkeligere Lys havde Stuen set hyggelig ud, omhæget² og med pæne Smaating, Lyse-
dug, Billeder, Nips. Men ned fra Loftet hang

der en underlig, livløs Tingest, som ogsaa gjorde de andre Ting livløse. Det hjalp ikke, Petroleumslampen var pudset og skinnede i Messingen. Den var uden Olie. Den ikke bare hang, den var hængt.

Lyset kom fra Karbidlygten oppe paa Væggen. Faderen havde prøvet at afskærme den, ⁵⁰ men det var alligevel et raat Lys, den gav. Den var skæv og blaa i sin stikkende Flamme, og den hvæste, saa længe den havde Kræfter nok. Saa begyndte den at blinke og vippe med Flammen som Skaden med sin Hale. Menneskelig ⁵⁵ blev den først, lige inden den døde.

Lygten stod og pegede paa Møblernes slidte Steder og Tapetets Pletter. Den viste alle Fejl frem. Gjorde de smalle Ansigtters Skrift nem at læse. Det haarde Lys gjorde alting ringe, ogsaa ⁶⁰ Sjælene, som savnede Olie til deres Lamper.

Det skete, at Landstrygeren derude jog en lang Arm ned i Skorstenen, saa Kakkellovnen lod Røg gaa fra sig. Det stirrede Børnene paa med aabne, slapt smilende Munde, det var da ⁶⁵ endelig noget interessant.

Men Gløder var der da i Ovnen, helt uden Varme var Stuen ikke. Og var en fremmed kommet ind, havde han maaske ikke lagt Mærke til noget. Saa vilde Forældrene gøre deres ⁷⁰ bedste. Det var deres Stolthed at skjule alt til det sidste.

Nu og da kom der jo bekendte paa Besøg. De havde vel deres Anelser, og nogle af dem havde lige saa skarpt et Blik som Karbidlygten. ⁷⁵ De saa i al Hemmelighed Børnenes Øren efter. Jo, Ørerne var rene, Tøjet bødet³. De kikkede i Smug under Familiens Træsko. Jo, de var velholdte og nyskoede. Det saa nok ikke allerværst ud for Familien. Det var i hvert Fald en meget ⁸⁰ pæn Fattigdom. Og det røber sig altid i Slusk, naar man rigtig synker.

Først gik det helt godt for Familien. Men saa var Faderen længe indkaldt som Soldat. Bagefter daarligt Arbejde, lav Dagløn, høje Priser, ⁸⁵ ned ad Bakke. Saa kom der Sygdomme. Det

¹ polkerede: dansede polka

² omhæget: velordnet

³ bødet: repareret, uden huller

ved man præcist. Nu er det min Tur, siger Sygdommen altid, naar Modgangen har brudt Hul. Og nu stoppede Frost og Sne Faderens Spade, som de levede ved. Det kunde ikke skjules læn-
 90 ger. Man kan ikke blive ved at hænge i een Finger. De havde skjult det i Pænhed saa længe, at Musene nu sagde op og ikke vilde komme i det Spisekammer længer.

Faderen læste Avis, det samme Stykke om
 95 og om igen. Moderens Naal for saa rask, ud og ind, ud og ind.

Næste Strømpe, Garn i Naalen, ind og ud, ind og ud. Det gaar ikke mer. Kun lidt Byggrød. Dag efter Dag. Smaa Tallerkener, mindre og
 100 mindre. Frost og Sne. Ikke skjule mer.

Hvad saa? Der mangler vel ikke Udveje for den Familie. De kan jo bede nogen om lidt Hjælp. Paa Væggen hænger der Billeder af Mennesker, som ser flinke ud. Kom dog ende-
 105 lig, siger Billederne. Og gør man nødvendig det, saa kan man jo sælge Billederne, de vil hygge paa enhver Væg, saa de er meget værd. Og der er Hængelampen, den er jo unyttig og hænger bare og ser uhyggelig ud. Men Moderen holder
 110 den saa blank og skinnende, at den maa være en Masse Penge værd for den, som har Olie. Og der er den gamle Konkylie paa Kommoden. Den er kostbar, for den er mærkelig at høre i, og hver Gang Fader tager den i sin Haand, giver
 115 han sig til at fortælle, hvad han har læst om fremmede Lande, som kommer det lige ud af Konkylien. Ja, Familien kan sagtens klare sig en Tid ved at sælge af Tingene, for alle i Stuen ved, at de Ting er meget værd.

Faderen læste Avis. Moderen stoppede
 120 Hoser, Børnene bladede stille i gamle Ugeblade, som var bløde og møre i Papiret af at blive bladet, og ingen mærkede noget, og Aftenen gik mod Sengetid.

Men Blæsten var øget. Den havde faaet
 125 Magt, var ikke længer en Landstryger, men en Hærfører, som rejste med stort Følge. Der var store, brusende Minutter, naar et flyvende Hærtog passerede, og Halerne paa Snefogets Heste
 130 piskede Ruderne, og underlige døde Øjeblikke, da der var stille om Huset, og man hørte Blæsten ride gennem Kirkegaardens store Trær.

I saadan et tyst Øjeblik hørte de et dumpt Slag paa Yderdøren. Mellem Stue og Yderdør

135 laa der baade Køkken og Gang. Men de hørte det. Det ene Slag.

De saa paa Moderen, og hun saa paa dem. Hendes Øjne var store, og det blev deres ogsaa, mørke, fulde af Frygt. Og de vendte alle, Mor
 140 og Børn, deres Stirren mod Faderen. Han saa stadig i Avisen, men hans Blik flyttede sig ikke, han læste ikke.

Han vendte sig ikke imod dem, og de vidste ikke, hvad der var i hans Tanker. Han var en
 145 Mand, anderledes i Sindet end de, og i Frygtens Øjeblik vidste de intet om ham, naar han ikke vendte sig og saa paa dem. Men Mor og Børn var forenet. Naar noget ukendt nærmede sig, da var der Frygt i dem. De huskede for meget. Det
 150 var en Nat, de laa og sov. Da bankede det. En Mand stod uden for Vinduet. Du skal af Sted i Nat, du er indkaldt.

Der var Krig endnu.

Faderen løftede Hovedet og saa op paa Uret,
 155 som hang der paa Væggen og sagde: Bi og ti, bi og ti.

Der var et mærkeligt Skær i hans Blik, maaske det lønlige Svar fra Mandssindet, naar det vilde og ukendte kalder. Ja, jeg kommer.

160 - Hvad var det? lød Moderens Hvisken.

Han vendte sig og mødte de mange Øjne, og der kom Styrke i hans.

Mens hans Skridt fjernede sig ud gennem Køkken og Gang, sad de lyttende, saa stille og
 165 urørlige, som havde han taget deres Livsaande med sig.

De hørte ham aabne den frostbundne Dør. Blæsten for i. Da det atter tystnede, hørte de ham spørge: - Er her nogen?

170 De syntes, det varede længe. Men skønt de havde hørt hvert af hans Skridt, kom de til at ryste, da han stod i Døren, alvorlig, undrende. Han bar noget i Hænderne. En af Smaapigerne skreg lidt ved Synet af det, og det isnede dem
 175 ned ad Ryggen, saa hæsligt og forfærdeligt syntes de, det var.

- Hvad er det dog? hviskede Moderen.

- Det er en Agerhøne, svarede Faderen.

Da skete der noget i deres Øjne. Da saa de,
 180 det var en lille Agerhøne.

Faderen holdt en lille, buttet Fugl i Hænderne, og dens Hoved hvilede stille mod hans ene Tømmelfinger.

- Den laa paa Trappestenen, sagde han.

185 - Jamen, hvem ..., begyndte Moderen.

- Der var ingen Spor i Sneen, svarede Faderen, den er fløjet imod. Moderen tog Fuglen, hun kyssede den paa Vingen.

190 - Den er helt varm, kom og mærk! sagde hun. Og Børnene kom derhen og følte paa Fuglen. Jo, den var varm under Fjerene. Det var ikke til at forstaa, at en død Fugl kunde være saa brændende varm under sine slappe Vinger.

195 - Underligt ..., sagde Faderen nærmest for sig selv, den er nok blevet blindet af Sneen. Men at den lige skulle ramme Døren, saa man hørte det...

- Jeg tror godt, man kan forklare det, sagde Moderen, og mens Smaapigerne nænsomt rørte 200 ved Agerhønen, listede Broderen sig tøvende hen til Vinduet. Han pressede Ansigtet mod den sorte kolde Rude og saa ud. Han vidste, hvad han vilde faa at se. Saa blev alt tydeligere, og han saa en mørk Skikkelse, større end Mænd, 205 gaa bort mellem Træerne.

Agerhønen var jo faldet i Sneen, og herinde i Varmen blev de stjernede Snefnug til lysende Draaber paa de krumme Fjer. Nogle siger, at Agerhønen er tarvelig klædt, og den er da heller ingen Plakat. Men den bærer fornemt sin Almu- 210 edragt, som den har faaet Farver til fra det brune Løv, den modne Hvede, en Knivspids fra Valmuen, et Par Draaber fra Nattens Mørke. Den er Markens Hemmelighed, og hvem der 215 kender den, maa give den et Navn til, men det maa holdes hemmeligt.

Smukke, smaa Fødder havde den, fine og haarde. Alt paa Fuglen var blødt rundet, Hovedet med halvlukkede Øjne, Næbbet, hvorfra der 220 kom lidt rødt.

Faderen satte sig igen med Avisen, men straks efter kom han alligevel ud i Køkkenet til de andre. Næsten hele Familien fældede Taarer over det, men død var Agerhønen jo, og plukkes skulde den, det var jo Meningen med den. 225 Den var ingenting at se til, da Fjerene kom af, sørgelig lille. Smaa krøllede Tarme, Lever, Kraas, et ufatteligt lille, fast Hjerter kom frem og det var i sit Indre, Fuglen havde de lysende 230 Farver.

Faderen gik ud i Vejret, han kom hvid og til-sneet ind igen med en Haandfuld frisk Persille. Fedt kom paa Panden, det sidste maaske, men nu tog Moderen resolut til de yderste Reserver, 235 Kartoflerne kom i en Kasserolle og paa Ilden, og Bunden blev ikke skrabet i Selvopgivelse, for hun beredte et Haabets Festmaaltid. Og skønt det var langt over Sengetid, blev der bredt Dug paa Bordet, hvid og skøn, selv i Karbidlygtens Lys. Men saa blev Lygten baaret udenfor, hvor den kunde hvæse af, og et dyrt Tællelys blev tændt paa Bordet.

Ude i Mørket bruste Blæsten. De vaskede sig, redte Haaret, pyntede sig. Saa satte de sig 240 ved Højtidsbordet. Agerhønen blev delt, og der blev kun lidt til hver, men det er Sandhed, at den lille Fugl mættede dem alle.

(1947)